

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ

คู่มือการฝึกปฏิบัติ

ชุดวิชา 55321/55334 เภสัชกรรมแผนไทย 2

Thai Traditional Pharmacy II

คำนำ

ชุดวิชา 55321/55334 เกษตรกรรมแผนไทย2 เป็นชุดวิชาที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติให้เกิดทักษะทางด้านเกษตรกรรมแผนไทย โดยใช้ระบบการเรียนการสอนทางไกล

คู่มือการฝึกปฏิบัติชุดวิชา 55321/55334 เกษตรกรรมแผนไทย2 จัดทำขึ้นเพื่อให้นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนชุดวิชานี้ได้ใช้เป็นแนวทางในการฝึกปฏิบัติและจัดทำรายงานการฝึกปฏิบัติ นักศึกษาจึงควรศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับประเภท ขั้นตอนการฝึกปฏิบัติ การประเมินตนเองให้เข้าใจก่อนเข้าก่อนที่จะดำเนินการฝึกปฏิบัติ และวางแผนการฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง และวางแผนร่วมกับอาจารย์ ฝึกปฏิบัติที่ทางมหาวิทยาลัยจัดให้ โดยนักศึกษาจะต้องฝึกปฏิบัติครอบคลุมทั้งการฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง การฝึกตามมอบหมายและการฝึกเสริมทักษะ ณ ศูนย์บริการการศึกษาเฉพาะกิจที่มหาวิทยาลัยกำหนดให้ภายใต้การดูแลและการให้คำแนะนำการฝึกปฏิบัติจากอาจารย์ฝึกตามมอบหมาย และอาจารย์ฝึกเสริมทักษะที่มหาวิทยาลัยแต่งตั้ง

คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชา 55321/55334 เกษตรกรรมแผนไทย2 หวังเป็นอย่างยิ่งว่า นักศึกษาจะได้รับประโยชน์และแนวทางต่างๆจากคู่มือการฝึกปฏิบัติฯ สามารถประเมินตนเองในการฝึกปฏิบัติ การจัดทำรายงานการฝึกปฏิบัติ มีทักษะและประสบการณ์ทางด้านเกษตรกรรมแผนไทยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของชุดวิชาทุกประการ

คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชา 55321/55334

เกษตรกรรมแผนไทย2

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	2
คำอธิบาย วัตถุประสงค์วิชา	4
ประเภท วิธีการฝึกปฏิบัติ จำนวนชั่วโมงในการฝึกปฏิบัติ	4
สื่อประจำวิชา	5
การประเมินผลวิชา	5
บทบาทอาจารย์ฝึกปฏิบัติ	5
บทบาทนักศึกษา	6
สถานที่ฝึกปฏิบัติ	6
รายละเอียดการฝึกปฏิบัติ	7
การศึกษด้วยตนเอง	8
การฝึกตามมอบหมาย	9
การฝึกเสริมทักษะ	12
การติดต่อกับมหาวิทยาลัย	14

1. คำอธิบาย วัตถุประสงค์ชุดวิชา

1.1 คำอธิบายชุดวิชา

คณาเภสัช จุลพิภักดิ์ พิภักดยามหาพิภักดิ์ และพิภักดิ์พิเศษ โครงสร้างตำรับยาและการวิเคราะห์ยาไทย มาตรฐานชั่งตวง หลักเภสัชกรรม หลักการปรุงยาให้มีสรรพคุณดี การทำให้ตัวยามีพิษน้อยลง(การระตุ ประสะ และฆ่าฤทธิ์)การเก็บรักษายาที่ปรุงแล้ว การกำหนดอายุยา เครื่องมือที่ใช้ในการผลิตและการปรุงยา การใช้อุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ใช้ปรุงยาและการเก็บรักษา การจ่ายยาแผนไทย การบริหารร้านยาแผนไทย การขึ้นทะเบียนตำรับยาแผนไทย หลักการและวิธีการผลิตยาแผนไทยในระดับอุตสาหกรรม การควบคุมคุณภาพวัตถุดิบ การควบคุมคุณภาพกระบวนการผลิตยาสำเร็จรูป กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพร การวิจัยทางด้านเภสัชกรรมแผนไทย

1.2 วัตถุประสงค์ชุดวิชา

- 1.2.1 มีความรู้ ความเข้าใจ หลักคณาเภสัช
- 1.2.2 มีความรู้ ความเข้าใจ หลักเภสัชกรรม
- 1.2.3 มีความรู้ ความเข้าใจ การจัดการร้านยา
- 1.2.4 มีความรู้ ความเข้าใจ หลักการและวิธีการผลิตยาแผนไทย

2. ประเภท วิธีการฝึกปฏิบัติ จำนวนชั่วโมงในการฝึกปฏิบัติ

การฝึกปฏิบัติเภสัชกรรมแผนไทย2 แบ่งการฝึกปฏิบัติออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การฝึกด้วยตนเอง การฝึกตามมอบหมาย และการฝึกเสริมทักษะ รวม 300 ชั่วโมง ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การศึกษาด้วยตนเอง หมายถึง การฝึกปฏิบัติของนักศึกษาด้วยตนเองเพื่อเตรียมความพร้อมที่จะเข้าสู่การฝึกตามมอบหมายและการฝึกเสริมทักษะ โดยการทบทวนความรู้จากชุดวิชา 55334 เภสัชกรรมแผนไทย 2 และจากดีวีดีประจำชุดวิชา โดยจะต้องฝึกปฏิบัติสัปดาห์ละ 12 ชั่วโมง จำนวน 15 สัปดาห์ รวม 180 ชั่วโมง

2.2 การฝึกตามมอบหมาย หมายถึง การฝึกปฏิบัติด้านเภสัชกรรมแผนไทย โดยฝึกปฏิบัติเฉลี่ยสัปดาห์ละอย่างน้อย 3 ชั่วโมงรวม 30 ชั่วโมงต่อภาคการศึกษา

การฝึกปฏิบัติเภสัชกรรมแผนไทย2 นั้นนักศึกษาจะต้องสำรวจตำรับยาไทยจากหมอยาพื้นบ้านในชุมชน จำนวน 10 ตำรับ ณ ภูมิลำเนานักศึกษา หรือในจังหวัดของนักศึกษา และจัดทำรายงานประกอบด้วย ชื่อตำรับ สูตรตำรับ สรรพคุณ ขนาด และวิธีใช้ นำเสนอและส่งรายงานให้กับอาจารย์ฝึกเสริมทักษะในวันที่รับการฝึกเสริมทักษะตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

2.3 การฝึกเสริมทักษะ หมายถึง การฝึกปฏิบัติที่จำเป็นเพื่อเพิ่มพูนทักษะด้านเภสัชกรรมแผนไทยจำนวน 90 ชั่วโมง

การฝึกเสริมทักษะเกษตรกรแผนไทย จำนวน 2 ครั้ง รวม 10 วัน จำนวน 90 ชั่วโมง ณ มหาวิทยาลัยหรือศูนย์บริการการศึกษาเฉพาะกิจ เพื่อเพิ่มพูนทักษะทางด้านคณาเกษตร และหลักเกษตรกร จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

3. สื่อประจำชุดวิชา

ประกอบด้วย

1. เอกสารการสอนชุดวิชา 55321/55334 เกษตรกรรมแผนไทย 2
2. คีวีดีประจำชุดวิชา 55321/ 55334 เกษตรกรรมแผนไทย 2
3. คู่มือการฝึกปฏิบัติชุดวิชา 55321/55334 เกษตรกรรมแผนไทย 2

4. การประเมินผลชุดวิชา

การประเมินผลชุดวิชาเกษตรกรรมแผนไทย 2 แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือการสอบข้อเขียนและการฝึกปฏิบัติ

4.1 การสอบข้อเขียนมีลักษณะเป็นข้อสอบปรนัย โดยคิดเป็นร้อยละ 60 นักศึกษาเข้ารับการสอบพร้อมการสอบประจำภาค ณ สนามสอบซึ่งเป็นโรงเรียนที่อยู่ในจังหวัดที่นักศึกษาให้ที่อยู่ไว้

4.2 การประเมินผลจากการฝึกปฏิบัติโดยคิดเป็นร้อยละ 40 แบ่งเป็น สัดส่วนคะแนนดังนี้

4.2.1 การฝึกตามมอบหมายร้อยละ 10 ประเมินจากการฝึกปฏิบัติตามมอบหมายและจากรายงาน ผู้ประเมินผลคืออาจารย์ฝึกเสริมทักษะ

4.2.2 การฝึกเสริมทักษะร้อยละ 30 ประเมินจากการเข้าร่วมฝึกเสริมทักษะ รายงาน และการสอบภาคปฏิบัติ ผู้ประเมินคืออาจารย์ฝึกเสริมทักษะ

5. บทบาทอาจารย์ฝึกปฏิบัติ

บทบาทอาจารย์ฝึกเสริมทักษะ

5.1 เข้าสัมมนาตามที่มหาวิทยาลัยกำหนดเพื่อรับทราบวัตถุประสงค์การฝึกปฏิบัติ ขั้นตอนการฝึกปฏิบัติและการประเมินผล

5.2 ศึกษาแนวทางการฝึกปฏิบัติด้านต่างๆ จากคู่มือการฝึกปฏิบัติของชุดวิชา 55321/55334 เกษตรกรรมแผนไทย 2

5.3 ศึกษาทฤษฎี และเนื้อหาวิชาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารการสอนและคีวีดีประจำชุดวิชา 55321/55334 เกษตรกรรมแผนไทย 2

- 5.4 ปฐมนิเทศนักศึกษาที่เข้ารับการฝึกเสริมทักษะร่วมกับหัวหน้าศูนย์บริการ การศึกษาเฉพาะกิจ
- 5.5 สาธิตและฝึกปฏิบัติชุดวิชา 55321/55334 เกษตรกรรมแผนไทย 2
- 5.6 ให้ข้อเสนอแนะในการอภิปรายและตอบข้อซักถามของนักศึกษา
- 5.7 ประเมินผลการฝึกเสริมทักษะ ได้แก่ รายงาน การนำเสนอรายงาน การฝึก ปฏิบัติและการสอบภาคปฏิบัติ ตามเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนด
- 5.8 รวบรวมเอกสารการประเมินผล รายงานและผลสอบภาคปฏิบัติของ นักศึกษา ส่งประธานชุดวิชา 55321/55334 เกษตรกรรมแผนไทย 2

6. บทบาทนักศึกษา

- 6.1 ทบทวนหลักการและทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวข้อง ได้แก่
 - 6.1.1 เอกสารการสอนชุดวิชา 55321/55334 เกษตรกรรมแผนไทย 2
 - 6.1.2 ศีวีติประจำชุดวิชา 55321/55334 เกษตรกรรมแผนไทย 2
- 6.2 ศึกษาคู่มือการฝึกปฏิบัติชุดวิชา 55321/55334 เกษตรกรรมแผนไทย 2
- 6.3 ฝึกปฏิบัติตามมอหมาย ตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด
- 6.4 ขอคำปรึกษาจากอาจารย์กรณีมีปัญหาหรือข้อขัดข้องจากการฝึกตามมอหมาย
- 6.5 จัดทำรายงานการฝึกตามมอหมายตามแบบฟอร์มที่มหาวิทยาลัยกำหนด
- 6.6 เข้ารับการฝึกเสริมทักษะตามวัน เวลา และสถานที่ที่มหาวิทยาลัยกำหนด
- 6.7 นำเสนอและส่งรายงานในการฝึกเสริมทักษะ
- 6.8 รับฟังข้อเสนอแนะจากอาจารย์ฝึกเสริมทักษะ
- 6.9 เข้ารับการสอบภาคปฏิบัติ เมื่อสิ้นสุดการฝึกเสริมทักษะ

7. สถานที่ฝึกปฏิบัติ

เนื่องจากกำหนดการฝึกปฏิบัติไว้เป็น 3 ประเภทคือการฝึกด้วยตนเอง ฝึกตามมอหมายและ การฝึกเสริมทักษะ ดังนั้นสถานที่ฝึกปฏิบัติจึงถูกจัดเพื่อให้สอดคล้องการฝึกปฏิบัติในแต่ละประเภท ดังนี้

- 7.1 การฝึกด้วยตนเอง ศึกษาและฝึกด้วยตนเอง ณ สถานที่พัก/ที่ทำงานของนักศึกษา
- 7.2 การฝึกตามมอหมาย ฝึกปฏิบัติ ณ บ้านหมอยาพื้นบ้านในชุมชนใกล้เคียงภูมิลำเนานักศึกษา
- 7.3 การฝึกเสริมทักษะ ฝึกปฏิบัติ ณ มหาวิทยาลัยหรือศูนย์บริการการศึกษาเฉพาะกิจ ซึ่ง มหาวิทยาลัยจะแจ้งให้นักศึกษาทราบโดยตรง

รายละเอียดการฝึกปฏิบัติ

การฝึกด้วยตนเอง

1. วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักศึกษาสามารถ

- 1.1 ทบทวนความรู้จากเอกสารการสอนและคู่มือวีดิประจำชุดวิชา 55321/55334
เกสัชกรรมแผนไทย 2
- 1.2 มีทักษะและเข้าใจ หลักคณาเกสัชและหลักเกสัชกรรม

2. วิธีดำเนินการ

- 2.1 ศึกษาเอกสารการสอนชุดวิชา 55321/55334 เกสัชกรรมแผนไทย 2
- 2.2 ศึกษาคู่มือวีดิประจำชุดวิชา 55321/55334 เกสัชกรรมแผนไทย 2 ซึ่งเกี่ยวข้องกับหลัก
คณาเกสัชและหลักเกสัชกรรม
- 2.3 ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองตามแนวทางจากคู่มือวีดิ และเอกสารการสอนชุดวิชา 55321/55334
เกสัชกรรมแผนไทย 2

3. การประเมินผล

ประเมินผลตนเองจากการฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง

แบบประเมินผลการฝึกด้วยตนเอง

กิจกรรมที่ต้องปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ไม่ ปฏิบัติ
1. วางแผนการฝึกปฏิบัติ		
2. ศึกษาเนื้อหาทฤษฎีจากเอกสารการสอนชุดวิชา 55321/55334		
3. คู่มือวีดิประจำชุดวิชา 55321/55334		
4. ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองตามแนวทางจากคู่มือวีดิและเอกสารการสอน		
5. ข้อเสนอแนะ.....		

การฝึกตามมอบหมาย

1. วัตถุประสงค์

เพื่อให้ นักศึกษาสามารถนำความรู้จากการศึกษาชุดวิชา 55321/55334 เกษษกรรมแผนไทย 2 ในการฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับหลักเกษตรกรรมไทยด้านตำรับยาไทย

2. วิธีดำเนินการ

- 2.1 จัดทำตารางเวลาสำหรับตนเองในการฝึกตามมอบหมาย สัปดาห์ละอย่างน้อย 3 ชั่วโมง รวม 30 ชั่วโมง ระหว่างภาคการศึกษา
- 2.2 ทบทวนและศึกษาความรู้จากชุดวิชา 55321/55334 เกษษกรรมแผนไทย 2
- 2.3 ศึกษาดีวีดีและเอกสารการสอน และคู่มือการฝึกปฏิบัติชุดวิชา 55321/55334 เกษษกรรมแผนไทย 2
- 2.4 วางแผนการฝึกปฏิบัติร่วมกับหมอยาพื้นบ้านในการฝึกปฏิบัติเพื่อให้มีทักษะทางด้านตำรับยาไทย
- 2.5 การเข้ารับการฝึกตามมอบหมายแต่ละครั้ง นักศึกษาจะต้องปฏิบัติดังนี้
 - 2.5.1 แต่งกายสุภาพเพื่อความเคารพสถานที่
 - 2.5.2 รายงานตัวต่อหมอยาพื้นบ้านตามวันเวลาที่นักศึกษาวางแผนร่วมกับหมอยาพื้นบ้าน
 - 2.5.3 ฝึกปฏิบัติด้านตำรับยาไทย ให้ครอบคลุมตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด
 - 2.5.4 จัดทำรายงานการฝึกตามมอบหมาย (ตามแบบฟอร์ม) ส่งให้อาจารย์ฝึกเสริมทักษะ ในวันที่รับการฝึกเสริมทักษะ

3. การฝึกปฏิบัติ

ในการฝึกตามมอบหมายนักศึกษาจะต้องฝึกปฏิบัติ ณ บ้านหมอยาพื้นบ้านในชุมชนใกล้ภูมิลำเนา นักศึกษาหรือในจังหวัดของนักศึกษาเพื่อให้เกิดทักษะด้านตำรับยาไทย จำนวน 10 ตำรับ โดยแต่ละตำรับต้องมีรายละเอียด ได้แก่ ชื่อตำรับยาไทย สูตรตำรับ สรรพคุณ ขนาดและวิธีใช้และจัดทำเป็นรายงานตามแบบฟอร์มที่มหาวิทยาลัยกำหนด

รูปแบบรายงานการฝึกตามมอบหมาย

จัดทำรายงานตำรับยาไทย จำนวน 10 ตำรับ

ชื่อหมอชาพื้นบ้าน.....

ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน.....

สถานที่.....

ชื่อตำรับยาไทย	สูตรตำรับ	สรรพคุณ	ขนาดและวิธีใช้
1			
2			
3			
4			
5			
6			
7			
8			
9			
10			

ลงนามหมอชาพื้นบ้าน.....

วัน/เดือน/ปี.....

แบบประเมินผลการฝึกตามมอบหมาย

ชื่อนักศึกษารหัสประจำตัวนักศึกษา.....

สถานที่ฝึกตามมอบหมาย.....

วันที่ฝึกมอบหมาย.....

หัวข้อประเมิน	คะแนนเต็ม (50 คะแนน)	คะแนนที่ได้	หมายเหตุ
1. มีทักษะในการรวบรวมข้อมูล	10		
2. เนื้อหาครบถ้วน	10		
3. เป็นข้อมูลปฐมภูมิจากหอยาพื้นบ้าน	10		
4. มีการวางแผนการฝึกปฏิบัติ	10		
5. จัดทำรายงานได้ตามแบบฟอร์มที่กำหนด	10		
คะแนนรวมที่ได้			

คะแนนรวม (10 คะแนน) = คะแนนรวมที่ได้ =คะแนน

5

ข้อเสนอแนะ

.....

ลงนามอาจารย์ฝึกตามมอบหมาย.....

วัน/เดือน/ปี.....

การฝึกเสริมทักษะ

1. วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักศึกษาฝึกเสริมทักษะด้านคณาภัสและภัสชกรรมจากผู้ทรงคุณวุฒิหรืออาจารย์แพทย์แผนไทยที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

2. วิธีดำเนินการ

นักศึกษาคควรปฏิบัติดังนี้

- 2.1 ศึกษาวิธีดีและเอกสารการสอนประจำชุดวิชา 55321/55334 ภัสชกรรมแผนไทย2 เพื่อมีความพร้อมก่อนเข้ารับการฝึกเสริมทักษะ
- 2.2 ศึกษารายละเอียดการฝึกเสริมทักษะเกี่ยวกับกำหนดวัน เวลา สถานที่ ที่มหาวิทยาลัย กำหนดและแจ้งให้ทราบ
- 2.3 เตรียมตัวให้พร้อมก่อนเข้ารับการฝึกเสริมทักษะดังนี้
 - 2.3.1 บริหารเวลาให้ตนเองสามารถเข้ารับการฝึกเสริมทักษะครบทุกครั้งตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด
 - 2.3.2 จัดทำรายงานการฝึกมอบหมาย และส่งรายงานในวันแรกของการฝึกเสริมทักษะ
 - 2.3.3 ประมวลความรู้และประสบการณ์เพื่อแลกเปลี่ยนกับนักศึกษาในกลุ่ม
 - 2.3.4 ประมวลปัญหาจากการศึกษาเอกสารการสอน วิธีดีประจำชุดวิชา และการฝึกตามมอบหมายเพื่อร่วมอภิปรายกับอาจารย์และผู้ทรงคุณวุฒิ
- 2.4 เข้ารับการฝึกเสริมทักษะด้านภัสชวัตถุ และสรรพคุณภัสช ตามวัน เวลา สถานที่ที่มหาวิทยาลัยกำหนด โดยมีระยะเวลาการฝึกเสริมทักษะ 2 ครั้งรวม 10 วัน จำนวน 90 ชั่วโมง

3. การประเมินผล

การประเมินผลโดยอาจารย์ฝึกเสริมทักษะ คิดเป็นร้อยละ 30 ได้แก่

- 3.1 การประเมินผลการฝึกเสริมทักษะครั้งที่1 คิดเป็นร้อยละ 10
- 3.2 การประเมินผลการฝึกเสริมทักษะครั้งที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 10
- 3.3 การสอบภาคปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 10

แบบประเมินผลการฝึกเสริมทักษะ

ชื่อนักศึกษารหัสประจำตัวนักศึกษา.....

สถานที่ฝึกเสริมทักษะ.....

วันที่ฝึกเสริมทักษะ.....

หัวข้อประเมิน	คะแนนเต็ม (50 คะแนน)	คะแนนที่ได้	หมายเหตุ
1. ความรู้พื้นฐาน	10		
2. การวางแผนการฝึกปฏิบัติ	10		
3. มีทักษะในการรวบรวมข้อมูล	10		
4. เทคนิคในการฝึกปฏิบัติ	10		
5. จัดทำรายงาน ได้ตามแบบฟอร์มที่กำหนด	10		
คะแนนรวมที่ได้			

คะแนนรวม (10 คะแนน) = $\frac{\text{คะแนนรวมที่ได้}}{5}$ = คะแนน

ข้อเสนอแนะ

.....

ลงนามอาจารย์ฝึกเสริมทักษะ.....

วัน/เดือน/ปี.....

การติดต่อกับมหาวิทยาลัย

- ประธานชุดวิชาเภสัชกรรมแผนไทย2 (อาจารย์ กิตติ ลีสยาม)
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ม.สุโขทัยธรรมมาธิราช
โทร.02-5048053
- สำนักบริการการศึกษา
โทร 02-5047611-6
- ศูนย์บริการการสอนทางไปรษณีย์
โทร 02-5047623, 02-5047626, 02-5033592
- การติดต่อซื้อวัสดุการศึกษา
โทร 02-5047671-4, 02-5047678-9